

QUICKSCAN JULLIANAWEG 10 MOERKAPELLE

Definitief

VERANTWOORDING

Opdrachtgever: Rho adviseurs
Contactpersoon: S. den Breejen
Adres: Postbus 150
3000 AD Rotterdam
Tel: 010-2018674
E-mail: sbi.denbreejen@rho.nl

Uitvoering: Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V.
Adres: Waaier 72
2451 VW Leimuiden
Tel: 0172 576072
E-mail: algemeen@eco-logisch.com

Projectleider: ing. E. Vinke

Auteur: A.J. Bik MSc.
Kwaliteitscontrole: ing. J. Koorevaar

Projectcode: RANA2278
Status: Definitief
Datum: 20-9-2022

Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. werkt volgens de kwaliteitsnormen van het Netwerk Groene Bureaus. Dit netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. De deskundigen werkende bij Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. voldoen hierdoor aan de volgens het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gestelde eisen. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is aangesloten op de Nationale Databank Flora en Fauna en heeft daarmee toegang tot de meest volledige natuurgegevens in Nederland.

SAMENVATTING

De initiatiefnemer is voornemens sloopwerkzaamheden en nieuwbouw te realiseren te Julianaweg in Moerkapelle. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling. Onderzocht is of deze ontwikkeling in het projectgebied niet strijdig is met de Wet natuurbescherming.

De bebouwing in het projectgebied kan mogelijk dienen als nestlocaties voor de gierzwaluw, huismus en verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen. De aarde- en composthoop kan dienen als broedhoop voor de ringslang. Het oppervlaktewater, oevers en de grasstrook kunnen dienen als leefgebied voor de rugstreeppad. In het projectgebied kunnen mogelijk algemene, provinciaal vrijgestelde amfibieën en zoogdieren aanwezig zijn. Overige, beschermde soorten worden door het ontbreken van geschikt habitat niet verwacht in het projectgebied voor te komen.

De werkzaamheden kunnen leiden tot de aantasting en vernieling van voortplantingswater en landbiotoop van de rugstreeppad en voortplantingslocatie van de ringslang en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. Nestlocaties van de gierzwaluw en de huismus kunnen worden vernield. Nesten van algemene broedvogels kunnen als gevolg van de werkzaamheden worden vernield en individuen van algemene broedvogels kunnen worden gedood. Dit geldt met name voor het werken in het broedseizoen.

Er worden geen negatieve effecten als gevolg van de geplande werkzaamheden op Natura 2000-gebieden en het NNN verwacht. De geplande ontwikkelingen kunnen in de gebruiksfase lijden tot een toename van stikstofemissies in het projectgebied. Significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen in Natura 2000-gebieden die worden veroorzaakt als gevolg van de geplande ontwikkelingen kunnen derhalve niet op voorhand worden uitgesloten. Een AERIUS-berekening kan hierover uitsluitsel bieden.

Het is noodzakelijk aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van de rugstreeppad, ringslang, gierzwaluw, huismus en vleermuizen uit te voeren alvorens men met de werkzaamheden kan beginnen. Indien aanvullende onderzoeken aantonen dat het projectgebied functies voor beschermde soorten bevat en verstoring niet kan worden voorkomen, dient er een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Het is aan te bevelen versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels (globaal maart - augustus) plaats te laten vinden. De vermelde periode is niet leidend, elk broedgeval is beschermd. Ook broedgevallen buiten deze periode mogen niet verstoord worden. Indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaats moeten vinden dient een aanvullende inspectie op broedvogels door een ecooloog te worden uitgevoerd om overtredingen te voorkomen.

Het is aan te bevelen om nachtelijke verlichting tijdens de werkzaamheden zo veel mogelijk te beperken om verstoring van foeragerende en passerende vleermuizen en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming te voorkomen.

De werkzaamheden dienen, richting te handhaven groen, in één richting te worden uitgevoerd waardoor aanwezige fauna voor de werkzaamheden uit kunnen vluchten.

Er vinden geen kapwerkzaamheden plaats. Zodoende is toetsing aan de bepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van houtopstanden niet noodzakelijk.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding en doel.....	5
1.2	Natuurbeschermingswetgeving	5
1.2.1	Gebiedsbescherming	5
1.2.2	Soortbescherming	6
1.2.3	Ontheffing en gedragscode	7
1.3	Leeswijzer.....	7
2	Projectgebied en ontwikkelingen	8
2.1	Projectgebied.....	8
2.2	Ontwikkelingen.....	8
3	Soortbescherming	9
3.1	Bronnenonderzoek.....	9
3.2	Habitatscan.....	9
3.2.1	Zoogdieren	9
3.2.2	Vogels	10
3.2.3	Amfibieën	11
3.2.4	Reptielen	11
3.2.5	Vissen	11
3.2.6	Ongewervelden.....	11
3.2.7	Vaatplanten	11
3.2.8	Mogelijk aanwezige beschermde soorten en functies	13
3.3	Effecten	13
3.3.1	Effecten ontwikkelingen.....	13
3.4	Aanbevelingen ten aanzien van de Wet natuurbescherming	14
3.4.1	Aanvullende inventarisaties projectgebied.....	14
3.4.2	Mitigerende maatregelen.....	14
3.4.3	Ontheffing Wet natuurbescherming.....	15
4	Gebiedsbescherming	16
4.1	Effecten	17
5	Conclusies en aanbevelingen	18
5.1	Conclusies.....	18
5.2	Aanbevelingen	18
6	Literatuur	20
Bijlage 1:	Foto-impressie.....	21
Bijlage 2:	Kaart overzicht geschikt habitat	22
Bijlage 3:	Tabel mogelijk aanwezige soorten.....	23

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De initiatiefnemer is voornemens de realisatie van sloopwerkzaamheden en nieuwbouw uit te voeren te Julianaweg in Moerkapelle. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling.

De initiatiefnemer van een ruimtelijke ontwikkeling dient er zorg voor te dragen dat de Wet natuurbescherming niet wordt overtreden. Om deze reden is een toetsing van de geplande ontwikkeling aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Hiervoor dient te worden onderbouwd of er door de beoogde ontwikkeling geen beschermde soorten of natuurgebieden negatief worden beïnvloed. Indien overtreding niet zonder meer kan worden uitgesloten is mogelijk aanvullend onderzoek en/of een ontheffing noodzakelijk. In deze quickscan wordt geadviseerd over de vervolgstappen. Er vinden geen kapwerkzaamheden plaats. Zodoende is toetsing aan de bepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van houtopstanden niet noodzakelijk.

1.2 NATUURBESCHERMINGSWETGEVING

De Wet natuurbescherming beslaat soortbescherming, gebiedsbescherming en in specifieke gevallen de bescherming van houtopstanden. Daarnaast is gebiedsbescherming in Nederland geregeld via beleid uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor wat betreft de soortbescherming in de Wet natuurbescherming zijn er verschillende beschermingsregimes. Het gaat om soorten die op basis van Europese wetgeving beschermd zijn vanuit Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en soorten die nationaal als beschermde soort zijn aangewezen. Middels een provinciale verordening kunnen deze nationaal beschermde soorten worden vrijgesteld van de verbodsbepalingen uit de wet. De vrijgestelde soorten kunnen verschillen per provincie.

1.2.1 GEBIEDSBESCHERMING

Natura 2000-gebieden

Het is conform artikel 2.7, tweede lid van de Wet natuurbescherming verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die geleid op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De regels omtrent NNN-gebieden zijn door het Rijk en de provincies met elkaar afgesproken. De afspraken zijn vastgelegd in het 'Besluit algemene regels ruimtelijke ordening' en zijn uitgewerkt in de provinciale verordeningen. Het ruimtelijke beleid voor het NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied. In het NNN geldt daarom het 'nee, tenzij'-regime. Of een ingreep mag worden uitgevoerd in het NNN, hangt naast de instandhouding van de omvang van het NNN, in eerste instantie af van de mate van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.

1.2.2 SOORTBESCHERMING

Zorgplicht

De zorgplicht is opgenomen in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming.

Artikel 1.11 Wnb (zorgplicht)

1. Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of;
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Europees beschermde soorten - Vogels

De verbodsbepalingen voor wat betreft vogels zijn opgenomen in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming.

Artikel 3.1 Wnb.

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Europees beschermde soorten - Overige soortgroepen

De verbodsbepalingen voor wat betreft Europees beschermde soorten zijn opgenomen in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming.

Artikel 3.5 Wnb.

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Nationaal beschermde soorten

De verbodsbepalingen voor wat betreft nationaal beschermde soorten zijn opgenomen in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming.

Artikel 3.10 Wnb.

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of;
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

1.2.3 ONTHEFFING EN GEDRAGSCODE

Voor het overtreden van de verboden uit de bovengenoemde artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming kan een ontheffing worden aangevraagd. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.
2. Er is sprake van een in de wet genoemd belang voor de betreffende soort of soortgroep.
3. Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Ook kan er mogelijk middels een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode worden gewerkt. Dit is enkel mogelijk indien de handelingen niet van wezenlijke invloed zijn op de aanwezige beschermde soorten.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving van het projectgebied gegeven, met huidige ecologische waarden.

In hoofdstuk 3 worden de resultaten van het bronnenonderzoek en de habitatscan weergegeven waarbij de effectanalyse ten aanzien van de onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten is opgenomen.

Hoofdstuk 4 geeft weer welke middels de Wet natuurbescherming beschermde gebieden in de omgeving van de projectgebieden voorkomen. Tevens zal hier worden aangegeven in welke mate de geplande ontwikkeling van invloed zal zijn op deze gebieden.

2 PROJECTGEBIED EN ONTWIKKELINGEN

2.1 PROJECTGEBIED

Het projectgebied is gelegen in de gemeente Zuidplas in kilometerhok: X: 99 / Y: 450 (Rijksdriehoekskoördinaten). Afbeelding 1 geeft de globale ligging van het projectgebied weer.

Afbeelding 1: Ligging projectgebied

Het projectgebied bestaat uit een woning, schuur, een waterbassin en een kas. Op afbeelding 1 staat nog een klein waterbassin ten noordwesten van de schuur, welke reeds is gesloopt.

In het projectgebied zijn groenstructuren in de vorm van een tuin en groenblijvende struwelen. Ten westen en zuiden van het projectgebied is oppervlaktewater in de vorm van een sloot aanwezig. In bijlage 1 is een sfeerimpressie van het projectgebied weergegeven.

2.2 ONTWIKKELINGEN

In het projectgebied worden de bestaande schuur en het waterbassin gesloopt. Op de plek van de schuur en het waterbassin wordt twee nieuwe woningen gerealiseerd. De kas zal over een diepte van 10 meter naar achter worden gesloopt. De huidige woning blijft als gevolg van de geplande ontwikkelingen behouden. In afbeelding 2 is de beoogde ingreep weergegeven.

Afbeelding 2: Geplande ontwikkeling projectgebied

3 SOORTBESCHERMING

3.1 BRONNENONDERZOEK

Om een goede inschatting te kunnen maken welke beschermde soorten mogelijk gebruik maken van het projectgebied heeft een literatuurstudie plaatsgevonden. Hierbij zijn diverse bronnen met verspreidingsgegevens geraadpleegd. De geraadpleegde bronnen zijn onder andere: verspreidingsatlassen van de verschillende soortgroepen, eerder in de regio uitgevoerde onderzoeken, in de regio actieve werkgroepen en PGO's, databanken met verspreidingsgegevens (waaronder de NDFF) en het aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebieden. Daarnaast zijn alle beschermde natuurgebieden in de omgeving van het projectgebied in kaart gebracht. Uit het bronnenonderzoek volgt een lijst met beschermde soorten welke mogelijk in het projectgebied voor kunnen komen. De geraadpleegde bronnen zijn doorgaans op uurhokniveau, waardoor ook soorten welke bekend zijn uit de ruimere omgeving van het projectgebied zijn inbegrepen. Deze soorten hoeven niet direct in het projectgebied te worden verwacht.

In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van alle beschermde soorten die bekend zijn voor te komen in de omgeving van het projectgebied.

Provinciale vrijstelling

De 'Verordening vrijstellingen soorten' betreft een vrijstelling van het verbod op doden en verstoren bij bestendig beheer en gebruik en ruimtelijke ingrepen. Voor de provincie Zuid-Holland zijn middels artikel 8.1 van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland soorten vrijgesteld van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Dit is geen vrijbrief, de zorgplicht blijft van toepassing voor de vrijgestelde soorten.

3.2 HABITATSCAN

Tijdens de habitatscan is het projectgebied bezocht om te kijken of de uit de omgeving bekende soorten ook daadwerkelijk in het gebied voor kunnen komen, rekening houdend met de aanwezige habitat, de habitateisen en de verspreidingsgegevens van de betreffende soorten. Daarnaast kunnen er tijdens het veldbezoek nog soorten worden toegevoegd als het habitat geschikt lijkt voor de betreffende soort. De habitatscan heeft plaatsgevonden op 20 april 2022 en is uitgevoerd door A.J. Bik MSc. Het was die dag half bewolkt met een temperatuur van 12 graden en windkracht 3.

3.2.1 ZOOGDIEREN

In de omgeving van het projectgebied zijn de boommarter, bosvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en de watervleermuis bekend voor te komen.

De boommarter komt voor in bosrijke gebieden. Potentiële verblijfplaatsen van de boommarter bestaan uit hollen, holtes en oude eekhoornnesten. In het projectgebied zijn tijdens de habitatscan geen geschikte verblijfplaatsen aangetroffen. Derhalve wordt de boommarter niet verwacht in het projectgebied voor te komen.

In het projectgebied zijn tijdens de habitatscan geen geschikte boomholtes voor verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen vastgesteld.

In het projectgebied is bebouwing aanwezig in de vorm van een woonhuis, schuur en een kas. De bebouwing biedt mogelijkheden voor verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en de ruige dwergvleermuis. In het woonhuis zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig in de spouwmuur die bereikbaar zijn via stootvoegen (afbeelding 3). In de schuur zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig achter de overhang van het golfplaten dak aan de kopgevels en achter golfplaten aan de kopgevels (afbeelding 4)

Afbeelding 3: Stootvoeg woonhuis

Afbeelding 4: Overhang dak en golfplaten schuur

In het projectgebied worden geen paarverblijfplaatsen van de tweekleurige vleermuis verwacht, aangezien paarverblijfplaatsen van de tweekleurige vleermuis bekend zijn zich op grote hoogtes te bevinden. In het projectgebied is geen hoge bebouwing aanwezig.

De bosvleermuis komt voor in bosrijke gebieden, bosranden en open plekken rondom bos. De bosvleermuis is voornamelijk een boombewoner, maar kan ook in gebouwen worden aangetroffen. In het projectgebied en directe omgeving is geen geschikt habitat aanwezig. Derhalve wordt de bosvleermuis niet verwacht in het projectgebied voor te komen.

De in het projectgebied gelegen bebouwing en oppervlaktewateren maken mogelijk als structuur onderdeel uit van een vliegroute van vleermuizen. In de directe omgeving van het projectgebied bevinden zich meerdere structuren zoals bebouwing, oppervlaktewateren, graslanden en wegen welke een alternatieve vliegroute bieden voor vleermuizen.

De groenstructuren in het projectgebied kunnen mogelijk dienen als foerageergebied voor vleermuizen. In de omgeving van het projectgebied bevinden zich meerdere structuren zoals graslanden en tuinen die geschikt zijn als alternatief foerageergebied voor vleermuizen.

3.2.2 VOGELS

In de omgeving van het projectgebied zijn de gierzwaluw en de huismus bekend voor te komen. Nestplaatsen van de gierzwaluw en de huismus bevinden zich in en bij bebouwing. In het projectgebied is bebouwing aanwezig in de vorm van een woonhuis, schuur en een kas. De woning en schuur bieden geschikte nestlocaties voor de gierzwaluw en de huismus. Geschikte nestlocaties bevinden zich in de woning in ruimtes onder dakpannen, die bereikbaar zijn via de onderste dakpannenrij bij de dakgoot en via nokpannen. Voor de gierzwaluw zijn ruimtes onder dakpannen bovendien bereikbaar via kieren onder losse loodflappen. In de schuur zijn geschikte nestlocaties voor de gierzwaluw en de huismus aanwezig in ruimtes onder het golfplaten dak, die bereikbaar zijn via de onderkant van de golfplaten en via de nokvorsten. In periodes van weinig neerslag kan de huismus bovendien tot nestbouw overgaan in de dakgoot. De dakgoten van zowel het woonhuis als de schuur zijn hiervoor geschikt. Tevens is in het projectgebied groenstruweel aanwezig welke mogelijk essentieel leefgebied voor de huismus vormt. Tijdens de habitatscan is de huismus in het projectgebied waargenomen op het dak van de schuur.

In de omgeving van het projectgebied kunnen jaarrond beschermde nesten van de boomvalk, buizerd, ransuil en de sperwer voorkomen. Tijdens de habitatscan zijn geen potentieel jaarrond beschermde nesten in het projectgebied aangetroffen.

In het projectgebied kunnen nestlocaties van algemene broedvogels voorkomen. Soorten uit categorie 5 van de aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten (RVO, 2009) kunnen mogelijk binnen het projectgebied tot broeden overgaan. De te verwachten soorten zijn de boomkruiper, ekster, koolmees, pimpelmees, spreeuw en de zwarte kraai. Tijdens de habitatscan zijn geen nestlocaties van koloniebroeders zoals de huiszwaluw aangetroffen.

3.2.3 AMFIBIEËN

In de omgeving van het projectgebied is de rugstreeppad bekend voor te komen. De rugstreeppad komt voor in laag begroeide terreinen met vergraafbare bodem zoals braakliggende bouwterreinen, zand- en kleiafgravingen, duinen en uiterwaarden en sloten in graslanden. In het projectgebied is oppervlaktewater aanwezig in de vorm van een waterbassin en sloten. Het waterbassin is te betreden en te verlaten via de schuin aflopende oevers. De sloten zijn geschikt als voortplantingswater. De slootoevers vormen geschikt landbiotoop. In de oevers zijn potentieel muizenholen aanwezig, die mogelijk fungeren als overwinteringsplaatsen. De rugstreeppad kan niet worden uitgesloten in het projectgebied voor te komen. In bijlage 2 is de locatie van het geschikt habitat op kaart weergegeven.

In het projectgebied kunnen algemene, provinciaal vrijgestelde amfibieën voorkomen, zoals de bruine kikker en de gewone pad.

3.2.4 REPTIELEN

In de omgeving van het projectgebied is de ringslang bekend voor te komen. De ringslang komt voor in waterrijke habitats. In het projectgebied zijn sloten en is een potentiële broeihoop aanwezig (afbeelding 5 en 6). De broeihoop is anderhalve meter hoog en drie meter breed en bestaat uit aarde, compost en puin. De oevers langs de sloten bieden zonplaatsen. De watergang is geschikt als foerageergebied. Derhalve kan de ringslang niet worden uitgesloten in het projectgebied voor te komen. In bijlage 2 staat de locatie van het geschikt habitat op kaart weergegeven.

Afbeelding 5: Potentiële broedhoop ringslang

Afbeelding 6: Potentiële broedhoop ringslang (2)

3.2.5 VISSEN

In de omgeving van het projectgebied zijn geen beschermde vissoorten bekend voor te komen. De bekende verspreiding van beschermde vissoorten liggen niet in de omgeving van het projectgebied. Beschermde vissoorten kunnen worden uitgesloten in het projectgebied voor te komen.

3.2.6 ONGEWERVELDEN

In de omgeving van het projectgebied is de platte schijfhoren bekend voor te komen. De platte schijfhoren komt voor in heldere en schone oppervlaktewateren met een rijke watervegetatie. In het projectgebied is geen geschikt oppervlaktewater aanwezig. Derhalve wordt de platte schijfhoren niet verwacht in het projectgebied voor te komen.

3.2.7 VAATPLANTEN

In de omgeving van het projectgebied zijn de kleine wolfsmelk, muurbloem en de wilde ridderspoor bekend voor te komen.

Kleine wolfsmelk groeit op zonnige open plaatsen op vochtige en kalkrijke gronden. Groeiplaatsen van de soort kunnen in graanakkers op kalkrijke gronden en in mindere mate op open plekken van weg- en dijkbermen en langs spoorwegen aangetroffen worden. In Nederland komt de soort verspreid voor over Zeeland, Zuid-Limburg, het rivierengebied en het zeekleigebied van Noord- en Zuid-Holland, Friesland en Groningen. In het projectgebied is geen geschikt habitat aanwezig. Derhalve wordt de kleine wolfsmelk niet verwacht in het projectgebied voor te komen.

Muurbloem groeit op zonnige plaatsen op oude en verweerde muren die met een zachte kalkspecie zijn gevoegd. Groeiplaatsen betreffen oude en verweerde muren van kerken, ruïnes, stadsmuren en kloostermuren. In Nederland is de verspreiding van de soort beperkt tot stedelijke gebieden. In het projectgebied is geen geschikt habitat aanwezig. Derhalve wordt de muurbloem niet verwacht in het projectgebied voor te komen.

Wilde ridderspoor groeit op zonnige plaatsen op kalkhoudende zandige kleigronden. Groeiplaatsen van de wilde ridderspoor betreffen graanakkers. In Nederland is de natuurlijke verspreiding van de soort beperkt tot Limburg en oostelijk Gelderland. In het projectgebied is geen geschikt habitat aanwezig. Derhalve wordt de wilde ridderspoor niet verwacht in het projectgebied voor te komen.

Overige beschermde vaatplanten zijn tijdens de habitatscan niet in het projectgebied waargenomen.

3.2.8 MOGELIJK AANWEZIGE BESCHERMDE SOORTEN EN FUNCTIES

Het projectgebied herbergt mogelijk meerdere functies voor beschermde diersoorten. In het projectgebied kunnen op basis van de aanwezige habitat de volgende soorten en functies niet op voorhand worden uitgesloten voor te komen.

Tabel 1: Te verwachten beschermde soorten en functies

Soort / soortgroep	Functies	Bescherming Wnb	Mogelijk aanwezig in:
Broedvogels	Nesten	Artikel 3.1 (VR)	Struweel en bomen
Gierzwaluw	Nestlocaties	Artikel 3.1 (VR)	Openingen bij dakrand
Huismus	Nestlocaties Functioneel leefgebied	Artikel 3.1 (VR)	Ruimtes onder pannendak Groen rond woningen
Ringslang	Voortplantingsbiotoop	Artikel 3.10, Bijlage, onderdeel A	Broedhoop langs watergang
Rugstreeppad	Voortplantingsbiotoop Landbiotoop	Artikel 3.10, Bijlage, onderdeel A	Oppervlaktewater Oevers en grasstrook
Vleermuizen	Verblijfplaatsen	Artikel 3.5 (HR, bijlage IV)	Bebouwing spouwmuur/dakrand
Algemene amfibieën en zoogdieren*	Leefgebied	Artikel 3.10, Bijlage, onderdeel A	Bebouwing en struweel

*= Vrijgesteld in de provincie Zuid-Holland in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen.

3.3 EFFECTEN

Indien beschermde soorten in het projectgebied of binnen de invloedssfeer hiervan kunnen voorkomen, wordt onderzocht of de voorgenomen ontwikkeling effect heeft op deze soorten. Indien er effecten op deze soorten worden verwacht, zal worden gezocht naar compenserende of mitigerende maatregelen welke genomen kunnen worden tijdens de ontwikkeling om zo te voorkomen dat de Wet natuurbescherming wordt overtreden. Mochten deze maatregelen niet afdoende zijn, of praktisch niet in te passen in de plannen, zal mogelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk zijn.

3.3.1 EFFECTEN ONTWIKKELINGEN

De te verwachten effecten op soorten en functies zijn opgedeeld in tijdelijke en permanente effecten. Deze zijn schematisch weergegeven in tabel 2. Daarnaast zijn de beschermde soorten en functies beschreven waar geen effecten op worden verwacht bij uitvoering van de werkzaamheden.

Tijdelijke effecten

Als gevolg van de werkzaamheden kunnen mogelijke aanwezige algemene broedvogels, amfibieën en zoogdieren worden verstoord door trillingen en hard geluid.

Wanneer er tijdens de uitvoering van de werkzaamheden gebruik wordt gemaakt van additionele nachtelijke verlichting in het actieve seizoen (april - oktober) van vleermuizen, kunnen foeragerende en passerende vleermuizen worden verstoord.

Permanente effecten

Permanente effecten op beschermde natuur als gevolg van de werkzaamheden kunnen niet worden uitgesloten. Als gevolg van de geplande werkzaamheden kunnen nestlocaties van de gierzwaluw en de huismus worden vernield. Tevens kunnen als gevolg van de werkzaamheden de verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen en de ringslang worden vernield. Mogelijke aanwezige individuen van de gierzwaluw, huismus, vleermuizen en de ringslang kunnen worden gedood.

Het waterbassin in het projectgebied biedt suboptimaal leefgebied voor de rugstreeppad. De huidige sloten in het projectgebied worden als gevolg van de werkzaamheden niet aangetast. De oevers en grasstrook naast de huidige sloot kunnen echter dienen als leefgebied voor de rugstreeppad en kunnen als gevolg van de werkzaamheden worden aangetast. Als gevolg van de geplande werkzaamheden kan het leefgebied, inclusief verblijfplaatsen, van de rugstreeppad worden vernield en individuen worden gedood.

Wanneer de geplande werkzaamheden binnen het broedseizoen van vogels (globaal maart - augustus) plaats vinden kunnen broedgevallen van vogels worden verstoord, nesten worden vernield en individuen worden gedood.

Tijdens het verwijderen van groen kunnen mogelijke algemene amfibieën en zoogdieren worden gedood.

Tabel 2: Mogelijke effecten op beschermde soorten

Soort / soortgroep	Effect	Verbodsbepaling
Broedvogels	Opzettelijk doden Opzettelijk vernielen / beschadigen nest Opzettelijk verstoren	Artikel 3.1 (VR) Lid 1 Artikel 3.1 (VR) Lid 2 Artikel 3.1 (VR) Lid 4
Gierzwaluw	Opzettelijk doden Opzettelijk vernielen / beschadigen nest Opzettelijk verstoren	Artikel 3.1 (VR) Lid 1 Artikel 3.1 (VR) Lid 2 Artikel 3.1 (VR) Lid 4
Huismus	Opzettelijk doden Opzettelijk vernielen / beschadigen nest Opzettelijk verstoren	Artikel 3.1 (VR) Lid 1 Artikel 3.1 (VR) Lid 2 Artikel 3.1 (VR) Lid 4
Rugstreeppad	Opzettelijk doden Opzettelijk verstoren Opzettelijk vernielen / beschadigen verblijfplaats	Artikel 3.5 (HR, bijlage IV) Lid 1 Artikel 3.5 (HR, bijlage IV) Lid 2 Artikel 3.5 (HR, bijlage IV) Lid 4
Ringslang	Opzettelijk doden Opzettelijk vernielen / beschadigen verblijfplaats	Artikel 3.10 (Wnb bijlage A) Lid 1, sub A Artikel 3.10 (Wnb bijlage A) Lid 1, sub B
Vleermuizen	Opzettelijk doden Opzettelijk verstoren Opzettelijk vernielen / beschadigen verblijfplaats	Artikel 3.5 (HR, bijlage IV) Lid 1 Artikel 3.5 (HR, bijlage IV) Lid 2 Artikel 3.5 (HR, bijlage IV) Lid 4
Algemene amfibieën en zoogdieren*	Opzettelijk doden Opzettelijk vernielen / beschadigen verblijfplaats	Artikel 3.10 (Wnb bijlage A) Lid 1, sub A Artikel 3.10 (Wnb bijlage A) Lid 1, sub B

*= Vrijgesteld in de provincie Zuid-Holland in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen.

3.4 AANBEVELINGEN TEN AANZIEN VAN DE WET NATUURBESCHERMING

3.4.1 AANVULLENDE INVENTARISATIES PROJECTGEBIED

Het projectgebied herbergt mogelijk functies voor beschermde vleermuizen en broedvogels met jaarrond beschermde nesten. Of en waar deze zich in het projectgebied bevinden is nog onbekend. Het is aan te bevelen nader onderzoek uit te laten voeren naar vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen, rugstreeppad en de ringslang evenals de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van broedvogels. Het onderzoek naar vleermuizen dient afgestemd te zijn op de verwachte aanwezigheid van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en de ruige dwergvleermuis.

3.4.2 MITIGERENDE MAATREGELEN

Om overtreding op de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen de volgende maatregelen te worden genomen.

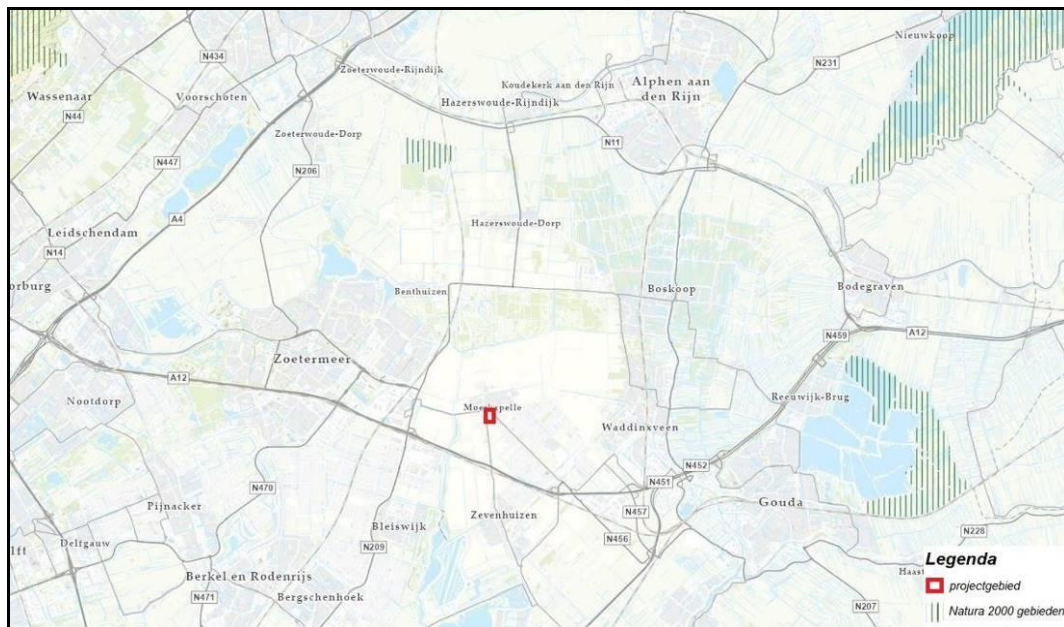
- Er zijn mogelijk jaarrond beschermde nestlocaties van de huismus en de gierzwaluw aanwezig. Na aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van nestlocaties zullen (indien nestlocaties aanwezig zijn) nader te specificeren mitigerende maatregelen getroffen dienen te worden.
- Er zijn mogelijk verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen en de ringslang aanwezig binnen het projectgebied. Na aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen zullen (indien verblijfplaatsen aanwezig zijn) nader te specificeren mitigerende maatregelen getroffen dienen te worden.
- Er is mogelijk voortplantingsbiotoop en landbiotoop van de rugstreeppad aanwezig. Na aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van de rugstreeppad zullen (indien individuen aanwezig zijn) nader te specificeren mitigerende maatregelen getroffen dienen te worden.
- Om de plannen voor het projectgebied te realiseren zullen struweel worden verwijderd. Het is aan te bevelen het verwijderen van bomen en struweel buiten het broedseizoen van vogels (globaal maart - augustus) uit te voeren. De vermelde periode is niet leidend, elk broedgeval is beschermd. Ook broedgevallen buiten deze periode mogen niet verstoord worden. Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaats moeten vinden dient een aanvullende inspectie op broedvogels door een ecoloog te worden uitgevoerd om overtredingen te voorkomen.
- De werkzaamheden dienen, richting te handhaven groen, in één richting te worden uitgevoerd waardoor aanwezige fauna voor de werkzaamheden uit kunnen vluchten.

3.4.3 ONTHEFFING WET NATUURBESCHERMING

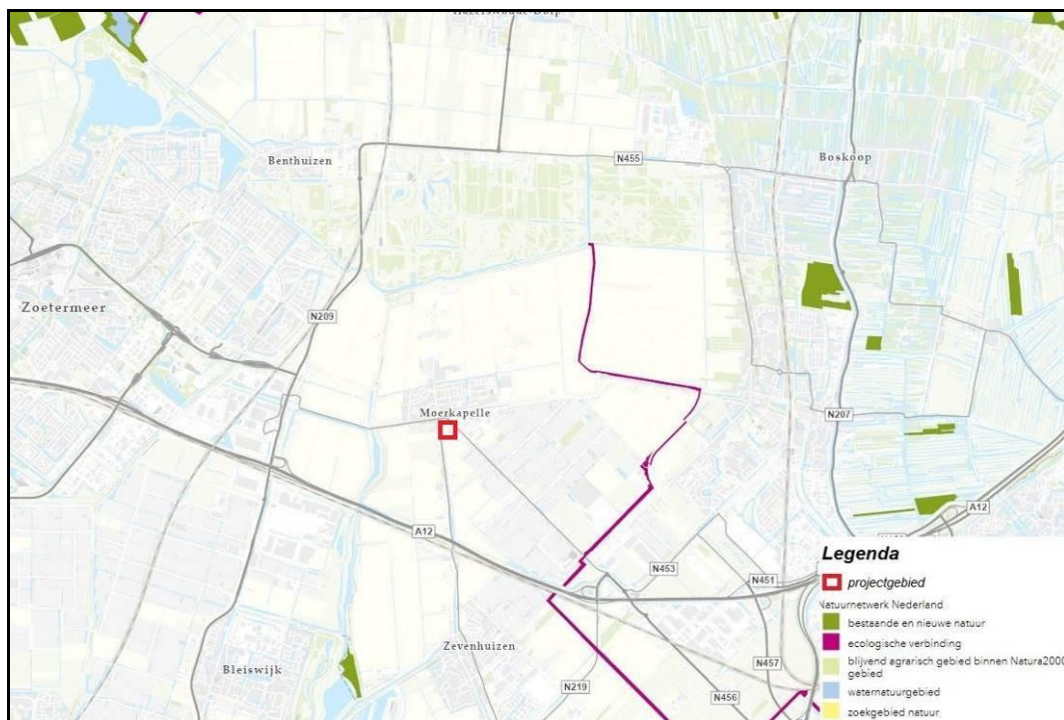
De noodzaak voor een ontheffing van de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming kan op voorhand niet worden uitgesloten. Uit aanvullende onderzoeken zal moeten blijken of er beschermde functies of dieren in het projectgebied voorkomen en welke negatieve effecten met de werkzaamheden mogelijk gepaard gaan. Indien aanvullende inventarisaties aantonen dat het projectgebied functies bevat voor beschermde soorten en verstoring niet voorkomen kan worden, dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. Hier kunnen voorwaarden in de vorm van mitigerende maatregelen aan verbonden zijn.

4 GEBIEDSBESCHERMING

Binnen het projectgebied zijn geen beschermde natuurgebieden aanwezig. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden liggen op circa 12 kilometer en betreffen de Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein (afbeelding 7). Op circa 2 kilometer van het projectgebied ligt een gedeelte van het NNN. Dit betreft een ecologische verbindingszone (afbeelding 8).

Afbeelding 7: Projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden (pzh.maps.arcgis.com)

Afbeelding 8: Projectgebied ten opzichte van NNN-gebieden (pzh.maps.arcgis.com)

4.1 EFFECTEN

Het projectgebied bevindt zich niet in de nabijheid van beschermde natuur. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden en delen van het NNN bevinden zich op voldoende afstand van het projectgebied om directe effecten uit te sluiten.

Indirecte negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen als gevolg van de geplande werkzaamheden niet op voorhand worden uitgesloten. In artikel 2.9a van de Wet natuurbescherming is een partiele vrijstelling geïntroduceerd van de Natura 2000-vergunningsplicht voor de gevolgen van de stikstofdepositie door activiteiten van de bouwsector. De gevolgen van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden die wordt veroorzaakt door aangewezen activiteiten (o.a. bouwen, slopen, vernieuwen, veranderen en vergroten) van de bouwsector worden buiten beschouwing gelaten. Voor de realisatiefase is derhalve geen vergunning benodigd.

De nieuwbouw in het projectgebied kan tijdens de gebruiksfase mogelijk leiden tot een toename in stikstofemissie. Het is op voorhand niet uit te sluiten dat de geplande ontwikkelingen zullen leiden tot een toename in stikstofdepositie in nabijgelegen stikstofgevoelige habitattypen. Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen in Natura 2000-gebieden die worden veroorzaakt als gevolg van de geplande ontwikkelingen kunnen derhalve niet op voorhand worden uitgesloten. Een AERIUS-berekening kan hierover uitsluitsel bieden.

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 CONCLUSIES

De bebouwing in het projectgebied kan mogelijk dienen als nestlocaties voor de gierzwaluw, huismus en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. De composthoop kan dienen als broedhoop voor de ringslang. Het oppervlaktewater, oevers en de grasstrook in het projectgebied kunnen dienen als voortplantings- en landbiotoop voor de rugstreeppad. De geplande werkzaamheden kunnen leiden tot de aantasting en vernieling van nestlocaties van de gierzwaluw, huismus en verblijfplaatsen van de ringslang, rugstreeppad en gebouwbewonende vleermuizen. Individuen van de gierzwaluw, huismus, ringslang, rugstreeppad en vleermuizen kunnen worden gedood.

In de groenstructuren in het projectgebied kunnen algemene broedvogels tot broeden komen. De werkzaamheden kunnen leiden tot het verstoren van broedvogels, het vernietigen van nestlocaties en het doden van individuen.

In het projectgebied kunnen mogelijk algemene, provinciaal vrijgestelde amfibieën en zoogdieren aanwezig zijn. Overige, beschermde soorten worden door het ontbreken van geschikt habitat niet verwacht in het projectgebied voor te komen.

Er worden geen negatieve effecten als gevolg van de geplande werkzaamheden op Natura 2000-gebieden en het NNN verwacht. De geplande ontwikkelingen kunnen in de gebruiksfase lijden tot een toename van stikstofemissies in het projectgebied. Significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen in Natura 2000-gebieden die worden veroorzaakt als gevolg van de geplande ontwikkelingen kunnen derhalve niet op voorhand worden uitgesloten. Een AERIUS-berekening kan hierover uitsluitsel bieden.

Er vinden geen kapwerkzaamheden plaats. Zodoende is toetsing aan de bepalingen uit de Wet natuurbescherming ten aanzien van houtopstanden niet noodzakelijk.

5.2 AANBEVELINGEN

De geplande werkzaamheden kunnen leiden tot aantasting van beschermde functies van broedvogels, reptielen, amfibieën en vleermuizen. Of en waar deze zich bevinden is onbekend. Derhalve is aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid de rugstreeppad, ringslang, gierzwaluw, huismus en vleermuizen nodig alvorens men met de geplande werkzaamheden kan beginnen. In tabel 3 zijn de uit te voeren onderzoeken en onderzoeksperiodes weergegeven. Indien de aanvullende inventarisaties aantonen dat het projectgebied functies voor beschermde soorten bevat en aantasting niet kan worden voorkomen, dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

Tabel 3: Te verwachten beschermde soorten en aanbevolen inventarisaties

Soort / soortgroep	Aanvullend onderzoek	Onderzoeksperiode
Algemene broedvogels	Nesten, indien niet buiten het broedseizoen gewerkt wordt	maart t/m augustus
Gierzwaluw	Nesten	1 juni t/m 15 juli
Huisumus	Nesten en functioneel leefgebied	1 april t/m 15 mei
Ringslang	Voortplantingsbiotoop	maart t/m september
Rugstreeppad	Voortplantingsbiotoop & landbiotoop	april t/m augustus
Vleermuizen	Zomer- en kraamverblijfplaatsen	15 mei t/m 15 juli
Vleermuizen	Massawinterverblijfplaatsen	1 augustus t/m 10 september
Vleermuizen	Paarverblijfplaatsen en zwermplaatsen	15 augustus t/m 1 oktober

Het is aan te bevelen werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels (globaal maart - augustus) plaats te laten vinden. De vermelde periode is niet leidend, elk broedgeval is beschermd. Ook broedgevallen buiten deze periode mogen niet verstoord worden. Indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaats moeten vinden dient een aanvullende inspectie op broedvogels door een ecooloog te worden uitgevoerd om overtredingen te voorkomen.

Het is aan te bevelen om nachtelijke verlichting zo veel mogelijk te beperken om verstoring van foeragerende en passerende vleermuizen en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming te voorkomen. Indien er additionele verlichting wordt toegepast is het wenselijk gebruik te maken van een richtarmatuur zodat strooilicht naar de omgeving wordt voorkomen.

6 LITERATUUR

BIJ12 (2017) Kennisdocument gewone dwergvleermuis, versie 1.0, BIJ12 juli 2017.

BIJ12 (2017) Kennisdocument gierzwaluw, versie 1.0, BIJ12 juli 2017.

BIJ12 (2017) Kennisdocument huismus, versie 1.0, BIJ12 juli 2017.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, (2011) Vleermuizen, Tirion Natuur uitgevers BV, Baarn.

Netwerk Groene Bureaus (2017) Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, juli 2017.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2020) Vleermuisprotocol 2021, oktober 2020.

Internet

NDFF

www.gbif.org

www.piscaria.nl

www.provinciaalgeoregister.nl/georegister

www.pzh.maps.arcgis.com

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.stowa.nl (limnodata neerlandica)

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

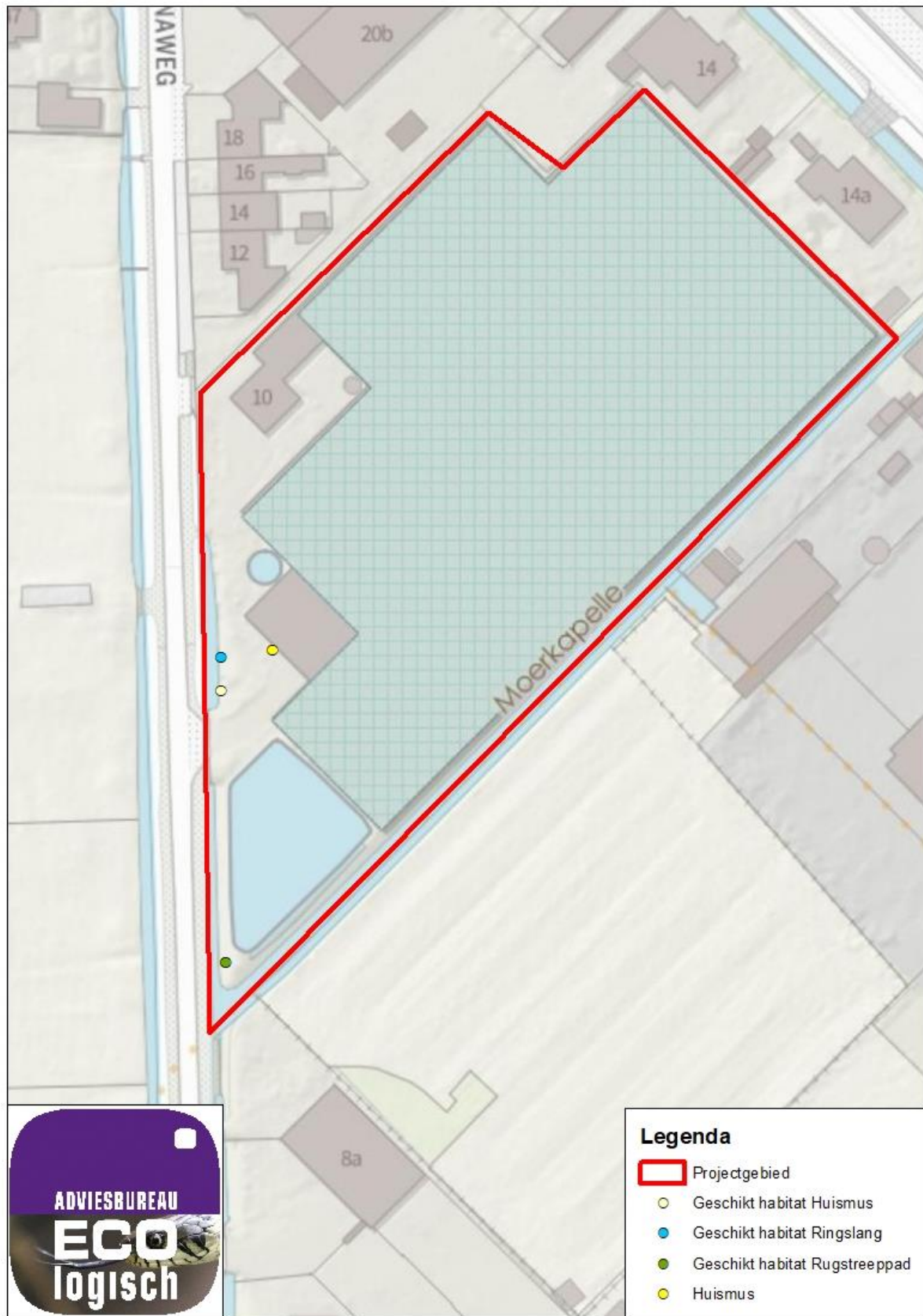
www.telmee.nl

www.verspreidingsatlas.nl

Bijlage 1: Foto-impressie

Bijlage 2: Kaart overzicht geschikt habitat

Bijlage 3: Tabel mogelijk aanwezige soorten

Tabel 1: Overzicht beschermde soorten in de directe omgeving van het projectgebied

Soortgroep	Naam	Bescherming	Afstand
Amfibieën	bastardkikker ¹	Wnb A	< 5km
Amfibieën	bruine kikker ¹	Wnb A	< 1km
Amfibieën	gewone pad ¹	Wnb A	< 4km*
Amfibieën	kleine watersalamander ¹	Wnb A	< 4km*
Amfibieën	meerkikker ¹	Wnb A	< 4km*
Amfibieën	rugstreeppad	HR IV & Bern II	< 5km
Ongewervelden	platte schijfhoren	HR IV	< 5km
Vaatplanten	kleine wolfsmelk	Wnb B	< 5km
Vaatplanten	muurbloem	Wnb B	< 5km
Vaatplanten	wilde ridderspoor	Wnb B	< 5km
Reptielen	ringslang	Wnb A	< 5km
Vleermuizen	bosvleermuis	HR IV & Bern II	< 5km
Vleermuizen	gewone dwergvleermuis	HR IV	< 2km*
Vleermuizen	gewone grootoorvleermuis	HR IV & Bern II	< 5km
Vleermuizen	laatvlieger	HR IV & Bern II	< 2km*
Vleermuizen	meervleermuis	HR IV & Bern II	< 5km
Vleermuizen	rosse vleermuis	HR IV & Bern II	< 4km*
Vleermuizen	ruige dwergvleermuis	HR IV & Bern II	< 2km*
Vleermuizen	tweekleurige vleermuis	HR IV & Bern II	< 5km
Vleermuizen	watervleermuis	HR IV & Bern II	< 5km
Vogels	boerenwaluw	Cat. 5	< 5km
Vogels	boomkruiper	Cat. 5	< 2km*
Vogels	boomvalk	Cat. 4	< 5km
Vogels	buizerd	Cat. 4	< 5km
Vogels	ekster	Cat. 5	< 5km
Vogels	gierzwaluw	Cat. 2	< 3km
Vogels	huismus	Cat. 2	< 5km
Vogels	huiswaluw	Cat. 5	< 5km
Vogels	koolmees	Cat. 5	< 5km
Vogels	pimpelmees	Cat. 5	< 5km
Vogels	ransuil	Cat. 4	< 5km
Vogels	sperwer	Cat. 4	< 5km
Vogels	spreeuw	Cat. 5	< 5km
Vogels	torenvalk	Cat. 5	< 5km
Vogels	zwarte kraai	Cat. 5	< 5km
Zoogdieren	boomarter	Wnb A	< 2km*
Zoogdieren	bosmuis ¹	Wnb A	< 5km
Zoogdieren	bunzing ¹	Wnb A	< 5km
Zoogdieren	dwergmuis ¹	Wnb A	< 5km
Zoogdieren	egel ¹	Wnb A	< 4km*
Zoogdieren	gewone bosspitsmuis ¹	Wnb A	< 5km
Zoogdieren	haas ¹	Wnb A	< 5km
Zoogdieren	huisspitsmuis ¹	Wnb A	< 5km
Zoogdieren	konijn ¹	Wnb A	< 5km
Zoogdieren	rosse woelmuis ¹	Wnb A	< 5km
Zoogdieren	veldmuis ¹	Wnb A	< 5km
Zoogdieren	vos ¹	Wnb A	< 5km

Soortgroep	Naam	Bescherming	Afstand
Zoogdieren	woelrat ¹	Wnb A	< 5km

* = op basis van eerdere waarnemingen van Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V.

¹ = Vrijstelling door de provincie Zuid-Holland in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen.